

Nefndasvið Alþingis,
Austurstræti 8-10
150 REYKJAVÍK

Reykjavík, 12. desember 2016

Efni: Umsögn um frumvarp til fjárlaga 2017, 1. mál.

Það er afar erfitt að átta sig á niðurstöðum fjárlagafrumvarpsins í heild og í einstökum málaflokkum vegna þess að framsetningu frumvarpsins hefur verið breytt og einnig skortir töfluyfirlit um niðurstöðurnar og samanburð við fyrri ár.

Svo virðist sem áætlað sé að útgjöld ríkissjóðs muni vaxa um tæp 9% á þessu ári en það þýðir að fjármál ríkisins ýkja hagsveifluna og stuðla að óstöðugleika í efnahagslífinu. Að auki er gert ráð fyrir 3,4% aukningu ríkisútgjalda á næsta ári. Áætlað er að afkoma ríkissjóðs í heild verði jákvæð sem svarar 1% af landsframleiðslu á næsta ári. Í ljósi mikils hagvaxtar þyrfti aðhald ríkisins að vera mun meira og afkoman betri.

Ætla má að þensluáhrif frumvarpsins nemi um 32 ma. kr. þar af eru 8 ma. kr. á tekjuhlið og 24 ma. kr. á útgjaldahlið. Reynsla undangenginna ára kennir að þensluáhrif frumvarpsins munu aukast enn í meðförum Alþingis.

Áætlanir gera ráð fyrir að enn lengist hagvaxtarskeiðið sem þegar er orðið eitt hið lengsta í Íslandssögunni. Útgjöld vaxa hraðar en á síðasta hagsvaxtarskeiði sem stóð frá 2004 – 2007. Skuldir ríkissjóðs eru mun meiri en þá var. Viðbúnaður vegna óvæntra atburða og hugsanlegs viðsnúnings í efnahagslífinu er því lítill og er það áhyggjuefni.

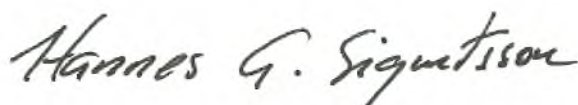
Að mati Samtaka atvinnulífsins eru helstu gallar frumvarpsins, auk þess sem að framan segir, að:

- Skuldir eru ekki greiddar nægilega hratt niður og vaxtakostnaður ríkissjóðs þar með hærri en æskilegt er,
- tryggingagjaldið mun ekki lækka í samræmi við fyrirheit ríkisstjórnarinnar í upphafi þessa árs,
- tækifæri til virkari forgangsröðunar og kerfisbreytinga á útgjaldahlið eru ekki nýtt og
- mikill vöxtur ríkistekna er ekki notaður til að einfalda skattkerfið og minnka slæma hvata.

Glærुकyning efnahagssvið SA á frumvarpinu er meðfylgjandi.

Virðingarfyllt,

f.h. Samtaka atvinnulífsins

Hannes G. Sigurðsson, framkvæmdastjóri

Hver ætlar að vera ábyrgur?

Fjárlagafrumvarp 2017

Efnahagssvið, desember 2016

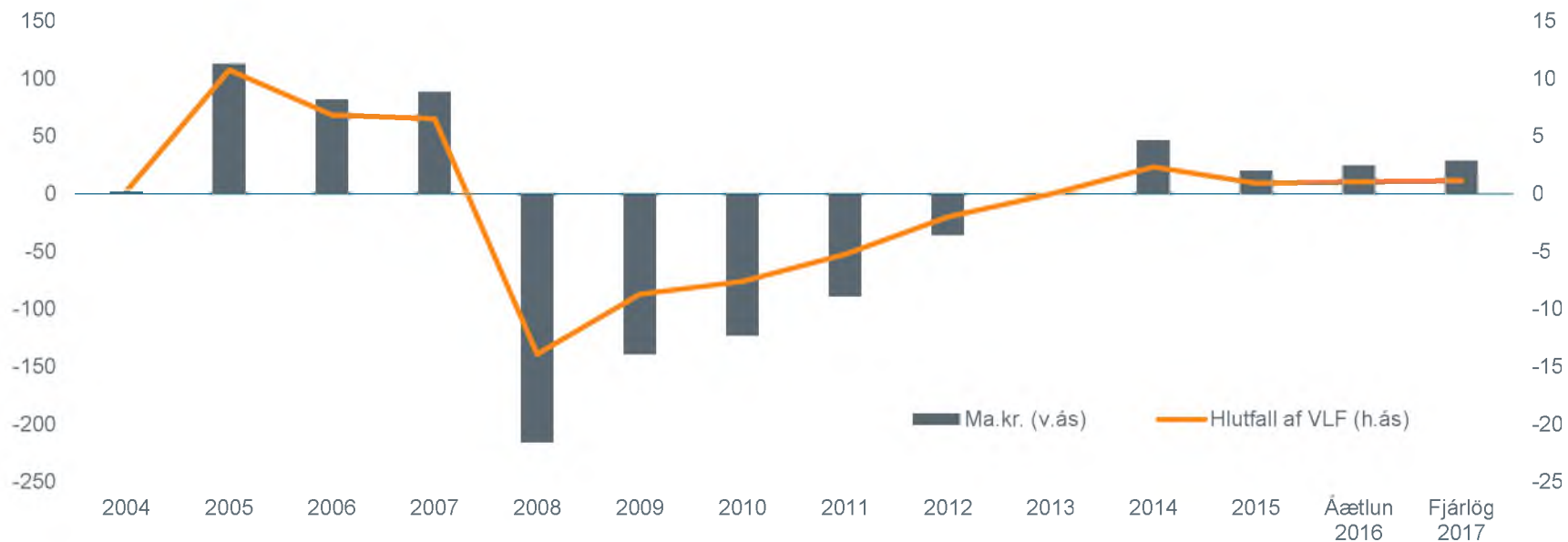

Fjárlagafrumvarp 2017

- **Fjórða árið í röð er stefnt að afgangi á rekstri ríkissjóðs.** Afgangurinn er þó ekki svipur hjá sjón miðað við rekstrarafgang ríkissjóðs á síðasta hagvaxtarskeiði en þá voru skuldir ríkissjóðs um helmingur af því sem þær eru nú. Gert er ráð fyrir að afgangurinn verði 28,5 milljarðar króna á árinu sem jafngildir 1,1% af landsframleiðslu
- **Auka þarf aga við fjárlagagerð.** Vonir eru bundnar við að ný lög um opinber fjármál muni stuðla að auknum aga í fjármálstefnu hins opinbera. Þó svo nýtt fjárlagafrumvarp gefi tilefni til bjartsýni reynir nú á hvort takist að halda útgjöldum innan ramma frumvarpsins.
- **Ríkisútgjöld eru nú þegar í hæstu hæðum.** Á árunum 2010-2015 jukust útgjöld að meðaltali um 7% frá fjárlagafrumvarpi hvers árs til ríkisreiknings. Verði fjárlagavinnan með sama sniði má ætla að frumútgjöld ríkisins sem hlutfall af landsframleiðslu verði meiri árið 2017 en nokkru sinni fyrr.
- **Ríkisfjármálin eru þensluhvetjandi.** Útgjöld á mann af frádregnum fjármagnskostnaði og öðrum óreglulegum liðum hafa aukist hratt frá árinu 2012 og í fjárlagafrumvarpinu er gert ráð fyrir að þau verði svipuð og árið 2007. Boðuðum skattalækkunum er ekki mætt með aðhaldi í útgjöldum og metum við þensluáhrif frumvarpsins 32 ma.kr. á árinu 2017 án þess útgjaldaauka sem við má búast frá frumvarpi til ríkisreiknings .
- **Umsvif hins opinbera á Íslandi eru einna mest meðal þróaðra ríkja.** Við erum háskattaland og mikil útgjöld ríkissjóðs takmarka svigrúm til skattalækkana. Halda verður aftur af útgjaldaukningu sé vilji til að minnka álögur á fólk og fyrirtæki.
- **Núverandi hagvaxtarskeið hefur staðið yfir í sex ár samfleytt.** Uppsveiflur eru hins vegar aldrei eilífar og nú þegar tekjur ríkissjóðs vaxa eins og raun ber vitni þarf að búa í haginn. Sú hættu er því fyrir hendi að þegar til afturkipps kemur í hagkerfinu muni ríkissjóður standa uppi með minnkandi tekjustofna, skattþrósentur við þolmörk, sligandi skuldastöðu og útgjöld í hæstu hæðum.

Afkoma ríkissjóðs hefur verið jákvæð þó litlu megi muna

Afkoma ríkissjóðs

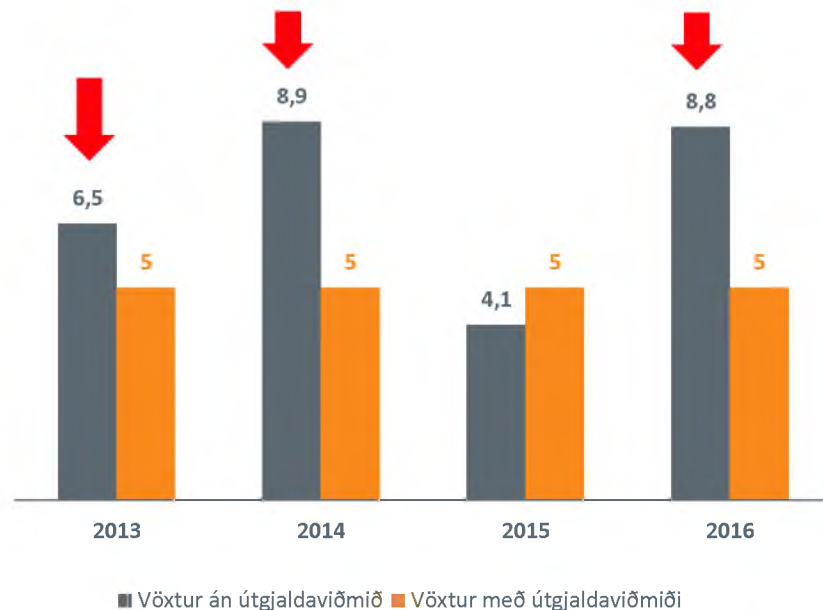

Ný lög um opinber fjármál stuðla vonandi að auknum aga í fjármálastjórn hins opinbera

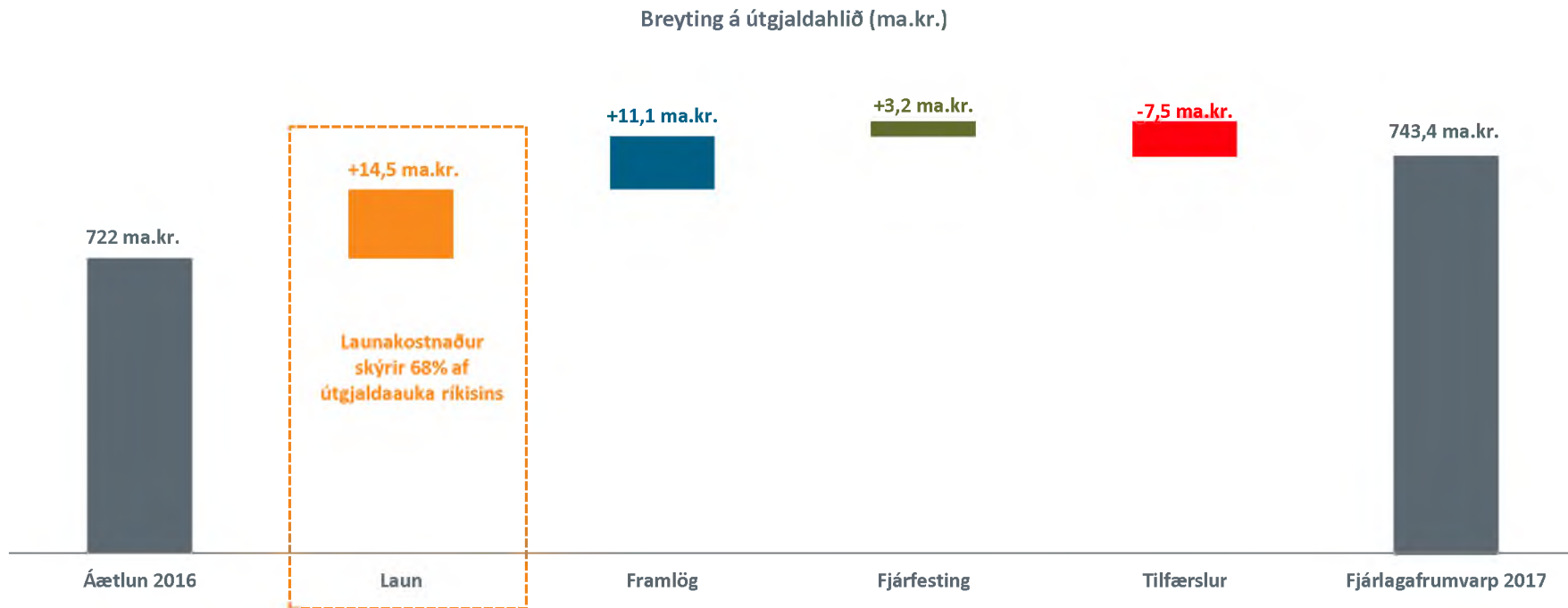
Fjármálastefna 2017–2021 - Tölusett markmið

Hlutfall af vergri landsframleiðslu	2017	2018	2019	2020	2021
	%	%	%	%	%
Hið opinbera, A-hluti:	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Heildarafkoma	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
þ.a. ríkissjóður, A-hluta	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
þ.a. sveitarfélög, A-hluta	3,4	3,0	2,9	2,8	2,6
Heildarskuldir	28	24	23	22	21
þ.a. ríkissjóður, A-hluta	6	6	6	6	5
þ.a. sveitarfélög, A-hluta					
Opinberir aðilar í heild (ríki, sveitarfélög og fyrirtæki þeirra):					
Heildarafkoma	0	0,1	0,7	1,1	1,3
Heildarskuldir	59	55	53	52	49

Útgjaldavöxtur ríkisins: Umfram viðmið þrjú ár af fjórum
- nafnvöxtur að frádrögnum vaxtagjöldum

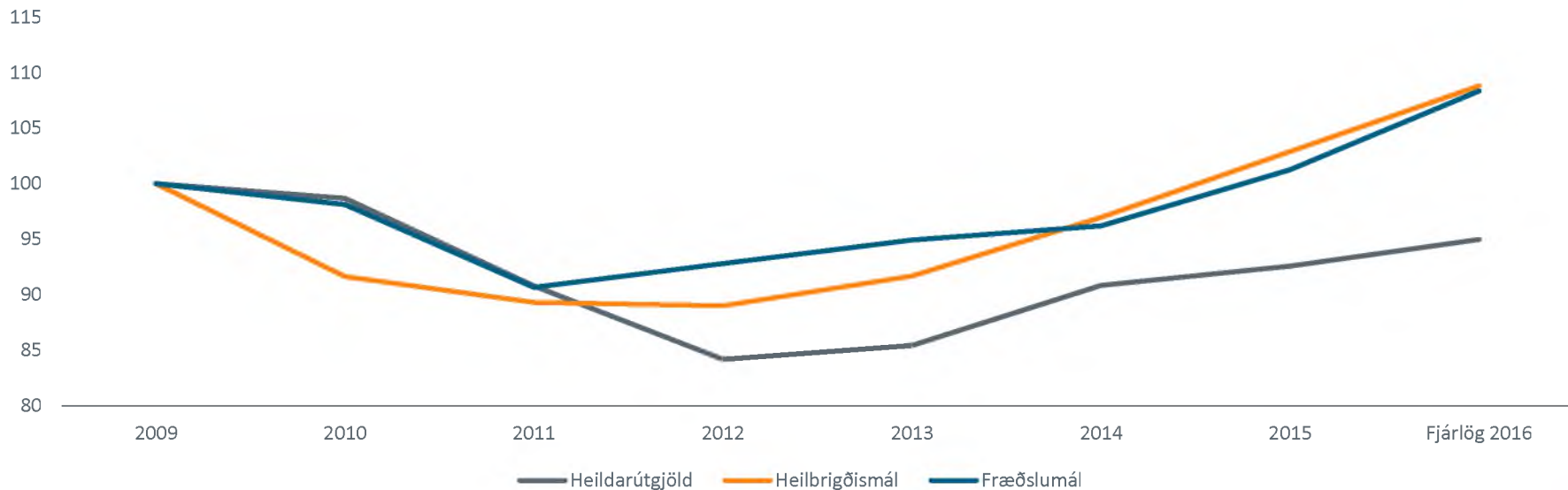

Útgjaldahliðin: Launakostnaður vegur þungt í útgjaldaauka ríkisins

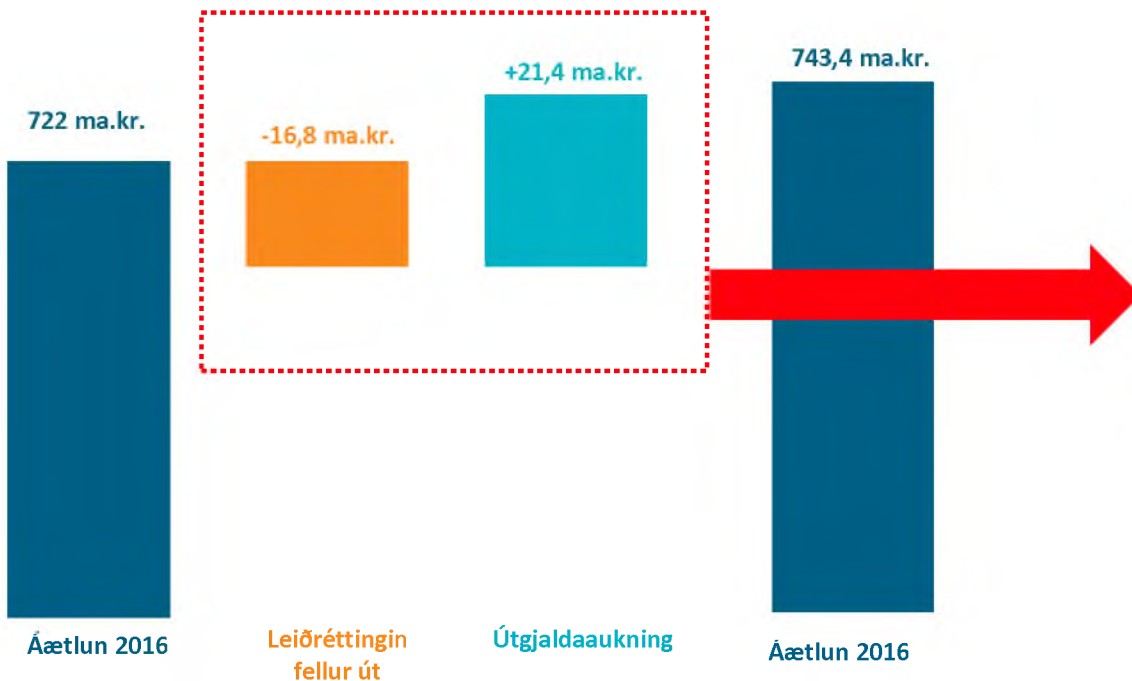

Forgangsröðun: Útgjöld hafa verið aukin til mikilvægra málaflokka

Útgjöld ríkissjóðs til heilbrigðis- og fræðslumála 2009-2016
- á föstu verðlagi, vísitala = 100 árið 2009

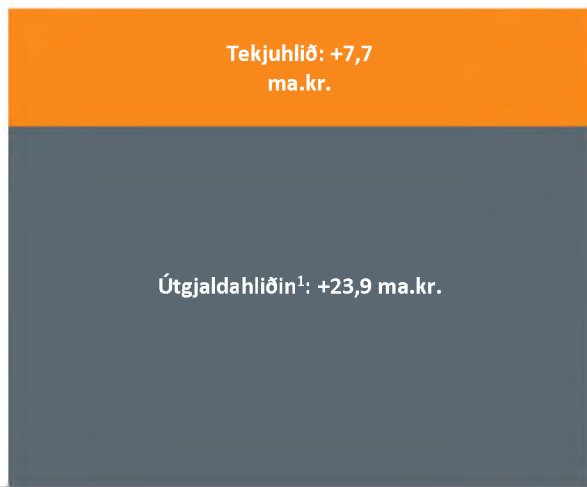
Leiðréttingin fellur út, ný útgjöld taka við

Útgjaldaaukning ríkisins er 38 ma.kr. ef tekið er tillit til þess að „einskiptiskostnaður“ vegna leiðréttingar fellur út á árinu.

Fjárlagafrumvarp 2017: Ríkisfjármálin ýta undir þenslu

Þensluaðgerðir í krónum

Fjárlagafrumvarp 2017

¹Ríkisútgjöld leiðrétt fyrir fjármagnskostnaði, greiðslum úr atvinnuleysistryggingasjóði og afskriftum skattkrafna

Þensluaáhrif frumvarpsins: +31,6 ma.kr.

Kerfisbreytingar á tekjuhlíð: +7,7 ma.kr.

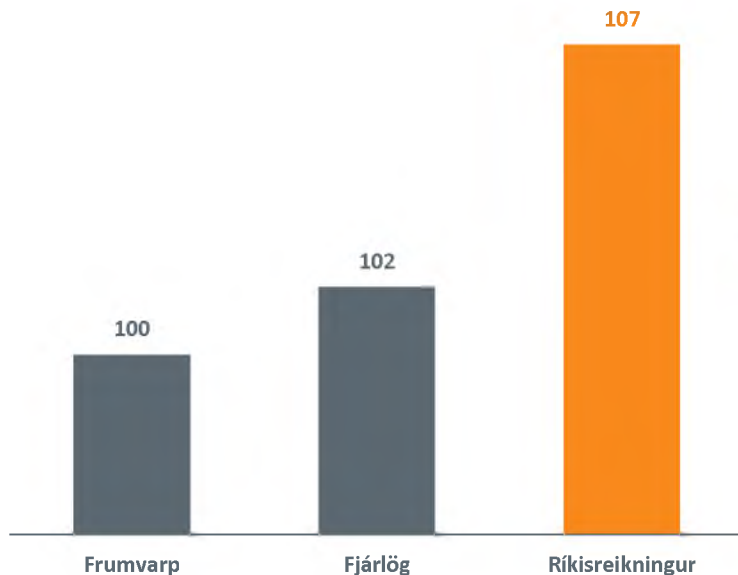
- Tekjuskattur einstaklinga lækkar
- Tollar niðurfelldir
- Fjármagnstekjuskattur lækkar
- Ívilnanir aukast til rannsóknar og þróunar
- Hlutabréfaafsláttur

Aukning útgjalda: +23,9 ma.kr.

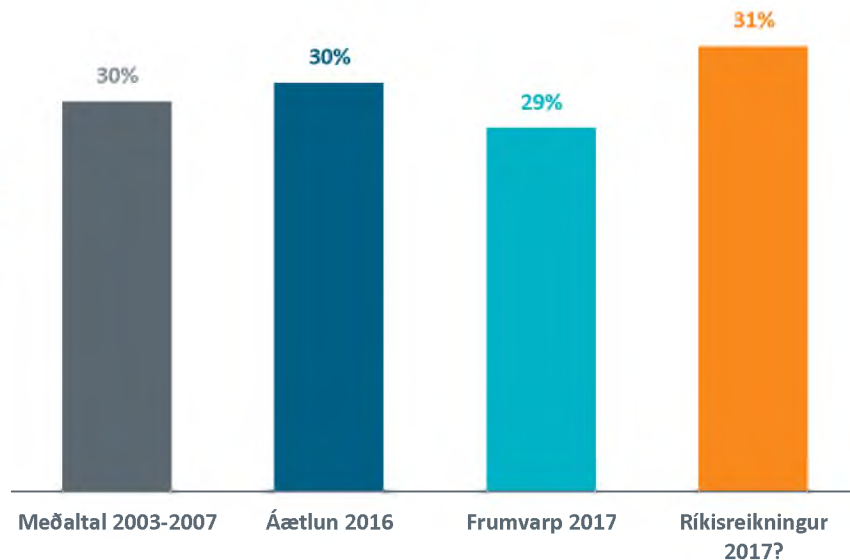
- Ríkisútgjöld að frádregnum fjármagnskostnaði, atvinnuleysistryggingasjóði og öðru

Verði fjárlagavinna með sama móti stefni í meiri útgjöld en á þensluárunum síðustu

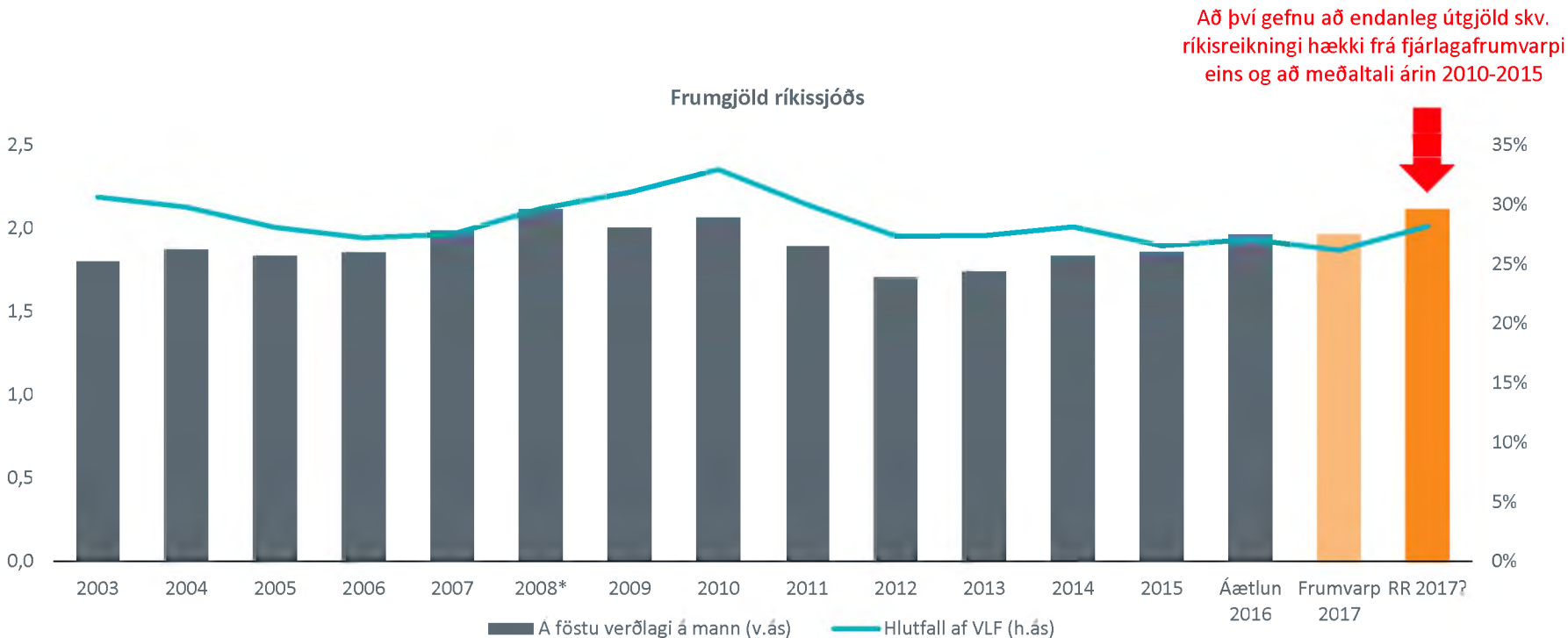
Ríkisútgjöld frá fjárlagafrumvarpi til ríkisreiknings
- meðaltal árunna 2010-2015

Heildarútgjöld ríkissjóðs
- % af VLF

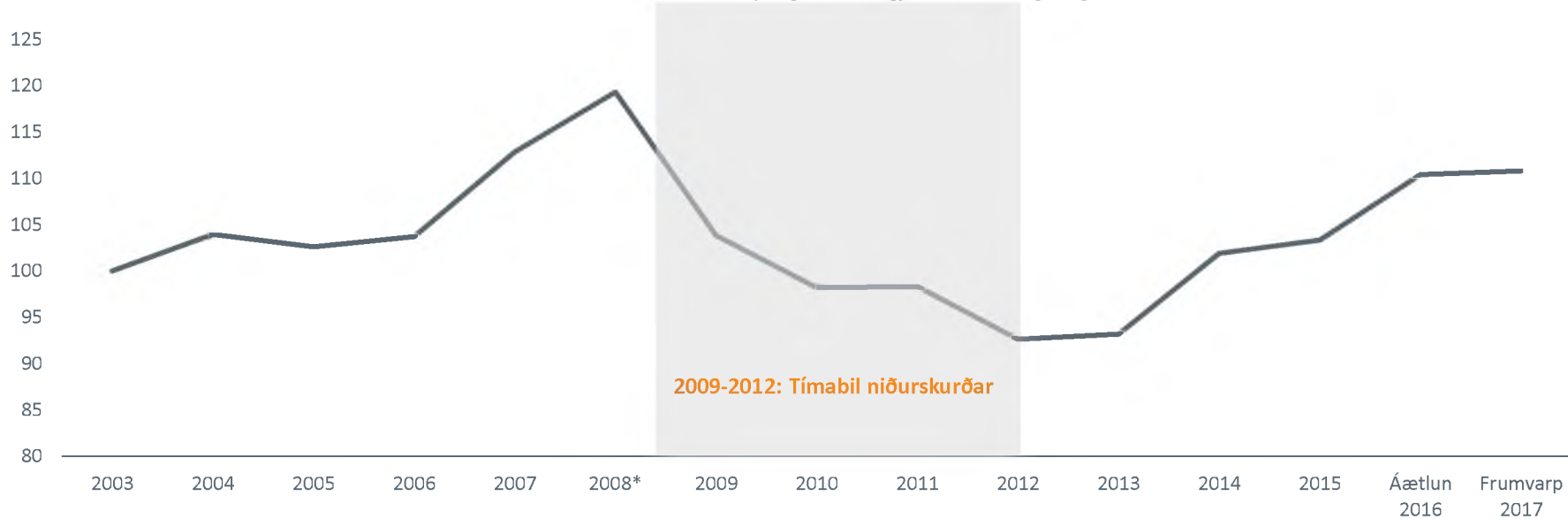
Stefnir í að frumútgjöld ríkissjóðs nái nýjum hæðum árið 2017

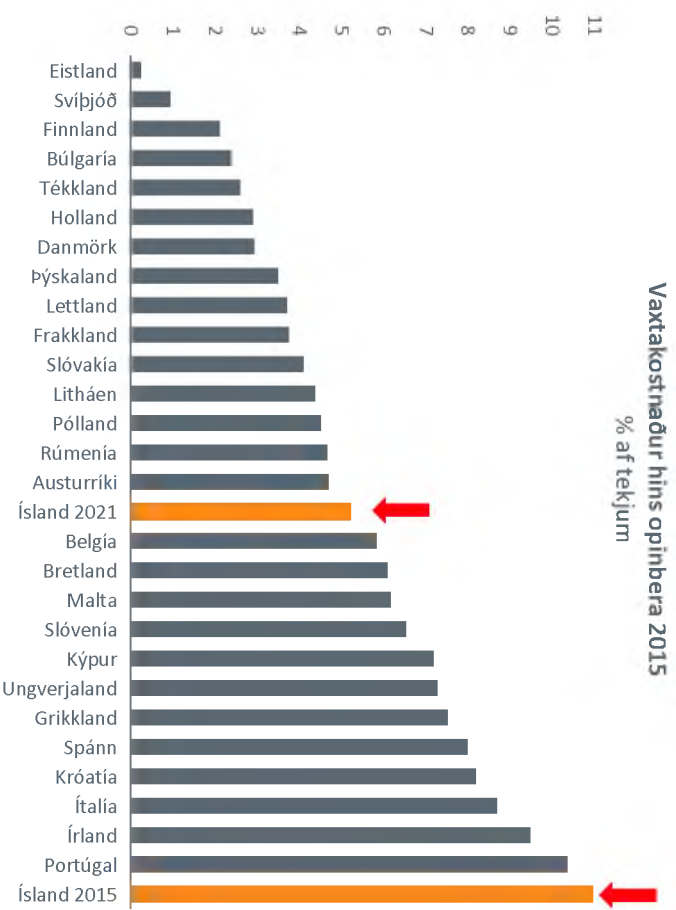
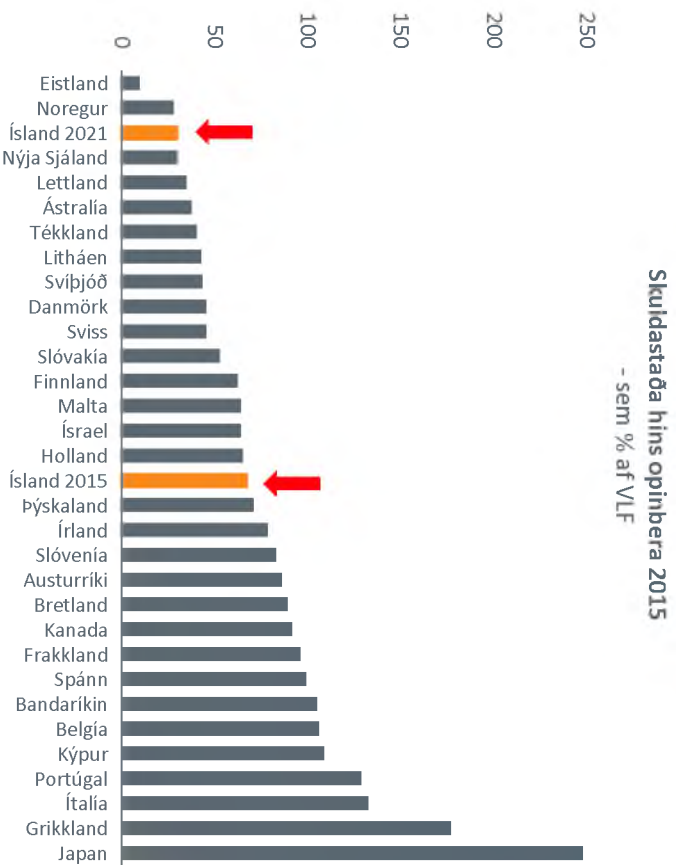
*Leiðrétt fyrir töpuðum kröfum árið 2008

Útgjöld á hvern íbúa hafa vaxið um 20% frá því niðurskurði lauk árið 2012

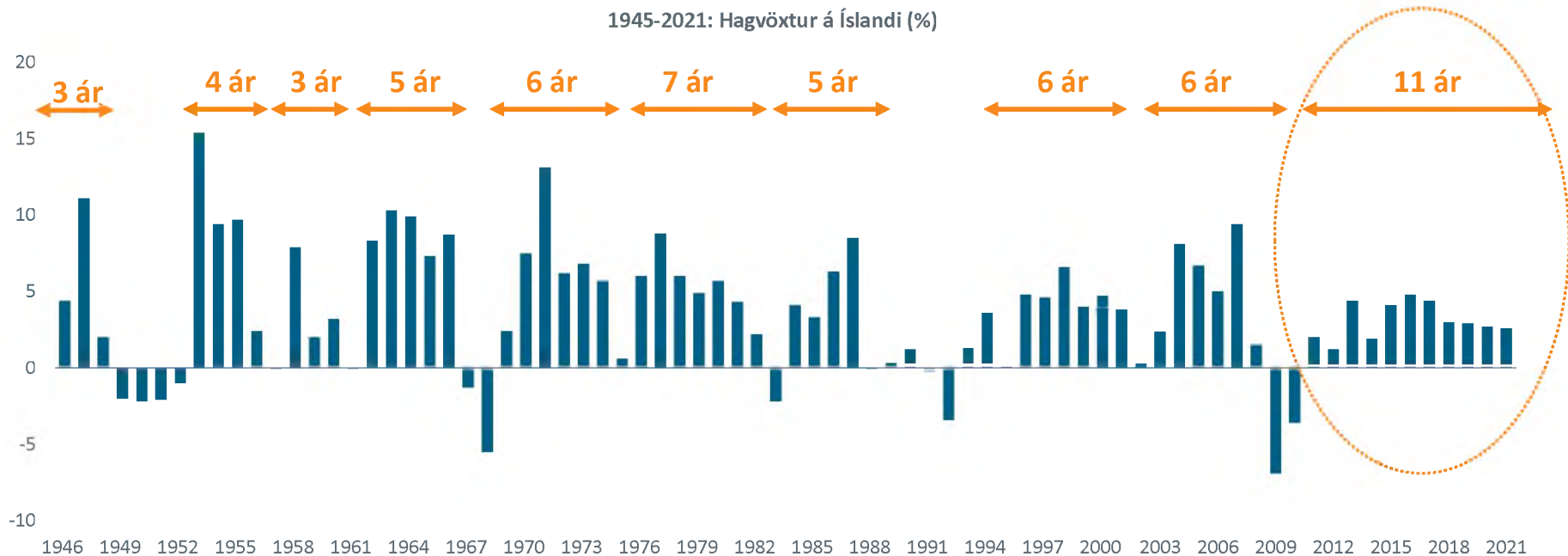
Vísitala útgjalda á hvern íbúa
- vísitala=100 árið 2003, raunbreyting á frumútgjöldum án óreglulegra liða

Gangi áætlanir eftir mun skuldastaðan batna en vaxtakostnaður áfram verða há

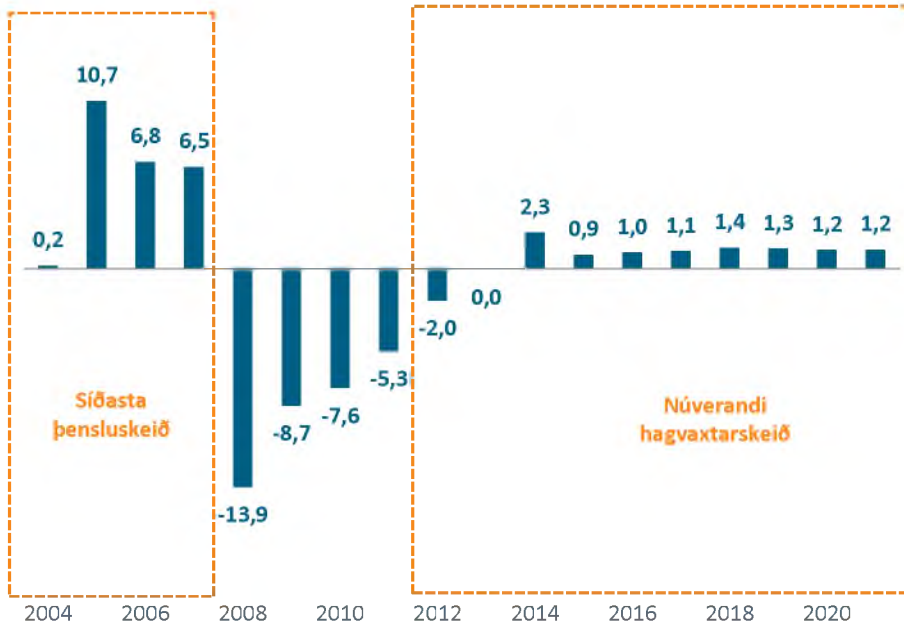

Treyst er á lengsta hagvaxtarskeið sögunnar

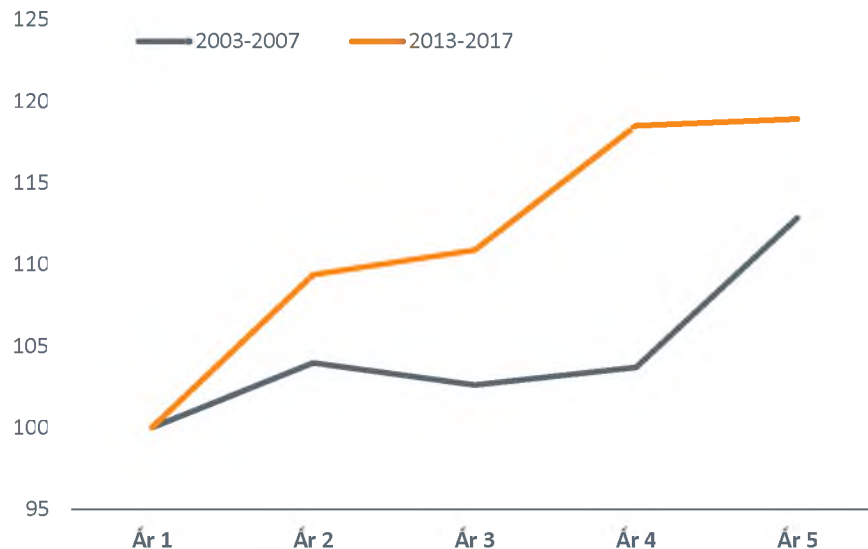

Staðan í dag: Útgjöld vaxa hraðar nú en á síðasta þensluskeiði og afkoman hverfandi

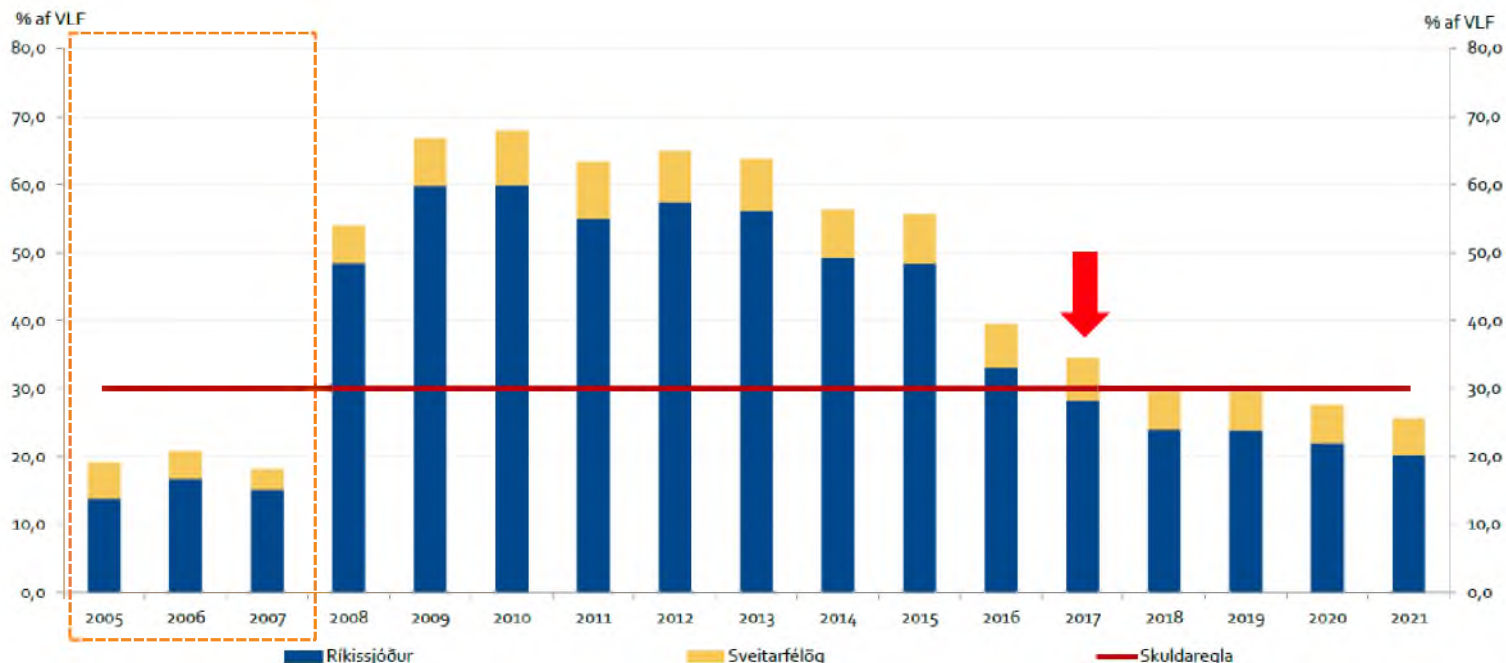
Afkoma ríkisins sem % af VLF

Vísitala útgjalda á hvern íbúa
- vísitala=100 árið 2003, raunbreyting á frumútgjöldum án óreglulegra liða

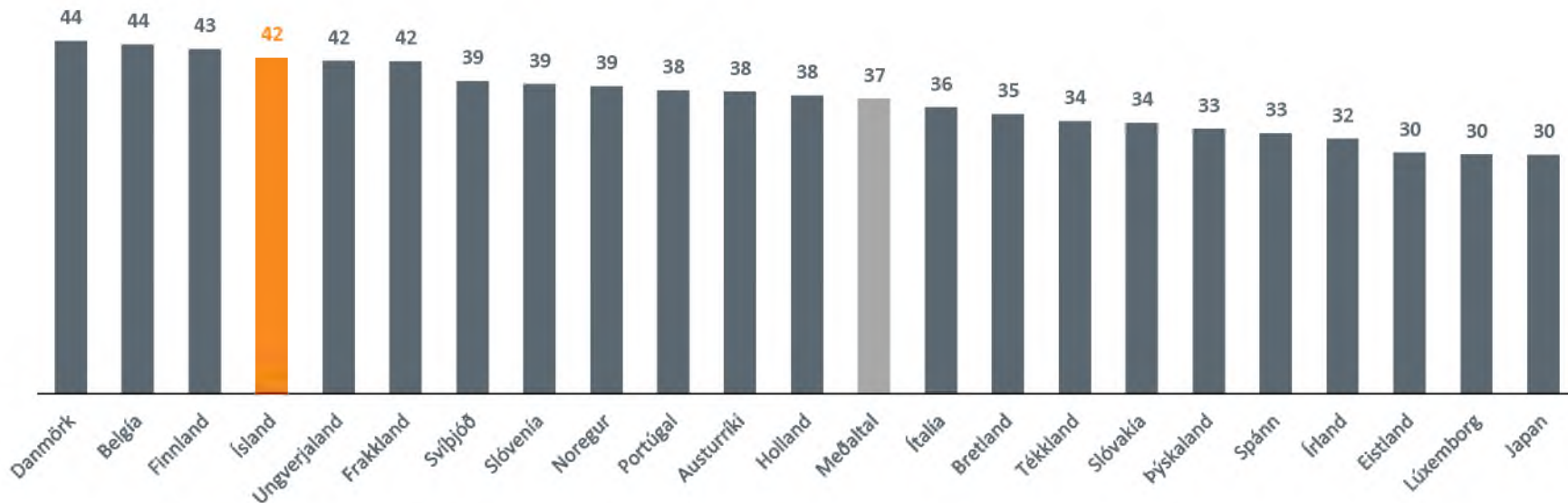
Staðan í dag: Erum skuldsettari nú en á síðasta þensluskeiði

* Skv. skuldareglu nýrra laga um opinber fjármál: Heildarskuldir að frátöldum lífeyrisskuldbindingum og viðskiptaskuldum og að frádrögnum innistæðum í Seðlabankanum

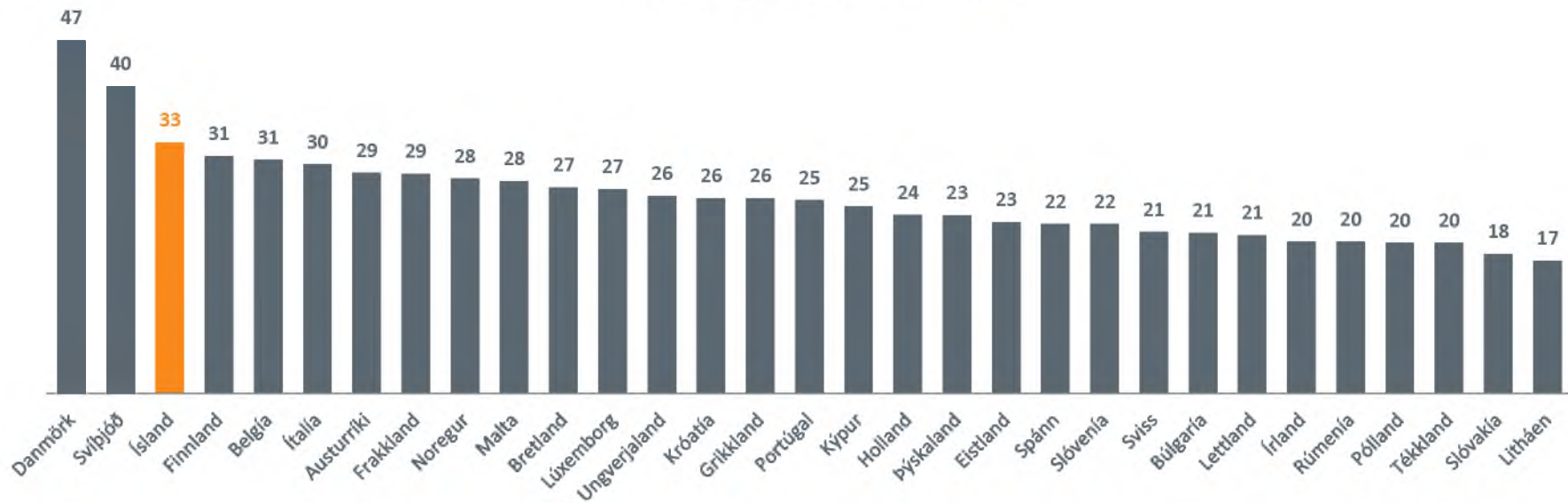
Útgjöld hins opinbera eru nánast hvergi meiri en á Íslandi

Útgjöld hins opinbera árið 2014, leiðrétt fyrir ellilífeyri og atvinnuleysisbótum
- sem % af VLF

Mikil útgjöld takmarka svigrúm til skattalækkana

Heildarskatttekjur árið 2015, sem hlutfall af VLF
Leiðrétt fyrir greiðslum til almannatrygginga

Að lokum

Margt hefur áunnist á síðustu árum...

- ✓ Áformað er að greiða niður skuldir og minnka vaxtakostnað.
- ✓ Mikilvægar breytingar hafa verið gerðar á tekjuhlið; almenn vörugjöld og tollar felldir niður og tekjuskattur á einstaklinga lækkaður.
- ✓ Ný lög um opinber fjármál hafa verið samþykkt og vonir bundnar að slík lög muni draga úr agaleysi í fjármálastjórn hins opinbera.

... en betur má ef duga skal

- ✓ Greiða enn frekar niður skuldir og minnka vaxtakostnað ríkisins.
- ✓ Draga aftur úr umsvifum ríkisins og sporna gegn frekari útgjaldavexti á núverandi þensluskeiði.
- ✓ Draga úr skattheimtu á fólk og fyrirtæki og færa Ísland af þeirri braut að vera eitt mesta háskattaríkið innan OECD.
- ✓ Nýta tækifæri til virkari forgangsröðunar og kerfisbreytinga á útgjaldahlið.
- ✓ Nýta tekjuvöxtinn til að einfalda skattkerfið og minnka vonda hvata sem draga úr framleiðni og verðmætasköpun.

Efnahagssvið SA

Ásdís Kristjánsdóttir

Forstöðumaður efnahagssviðs

asdis@sa.is

sími: 591-0080

Óttar Snædal

Hagfræðingur á efnahagssviði

ottar@sa.is

sími: 591-0082

Ólafur Garðar Halldórsson

Hagfræðingur á efnahagssviði

olafur@sa.is

sími: 591-0081

Tryggvi Másson

Viðskiptafræðingur á efnahagssviði

tryggvi@sa.is

sími: 591-0000

<https://twitter.com/efnahagssvidSA/>